

Szálkahalmi tanösvény

Hortobágyi Nemzeti Park

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

2016.

Debrecen

A Szálkahalmi tanösvény látogatása során egy átfogó keresztmetszetet kapunk a Hortobágyi Nemzeti Parkban található legjellemzőbb szikes pusztai élőhelyekről és a jellegzetes talajfelszíni formákról. A tanösvény kiinduló állomása és egyben névadója, a Szálka-halom nevű kurgán, melyet a Honfoglalás kora előtt itt élt nomád, pusztai népek építettek.

A tanösvény útvonala kb. 1 km hosszúságú, és 45 perces sétával bejárható. Az erdő jobb (déli) oldalán halad a tanösvény útvonala.

Az erdő keleti oldala mentén találjuk meg először a száraz szikes pusztai növénytakaságokat, majd a 33-as út felé eső részen a nedves szikesek övezetét (mocsárrét, mocsár).

A Hortobágy szikeseire jellemző összes növénytakaság megfigyelhető itt. Cickafarkos és ürmös szikes puszták váltakoznak a löszpusztagyep-maradványokkal, valamint a kopár szikesek és a sziki mocsarak **vegetációjával**. Jellegzetes a halom mellett elterülő akácerdő, mely otthont ad Magyarországon legnagyobb vetési varjú kolóniájának és az egyre ritkuló kék vércséknek.

Megközelítés:

Közúton: A 33-as főút 79. km-nél lévő parkolóból látható halomtól indul a tanösvény.

Vasúton: A Debrecen-Füzesabony vonalon Hortobágy településen leszállva, majd onnan a 33-as főúton a 79. km-nél lévő parkolóig kerékpározva (7 km). Kerékpár kölcsönözhető a Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontjában (Hortobágy, Petőfi tér 9., tel: 06 52/389-000).

Szabályok és hasznos tanácsok:

- A HNPI vagyonkezelésében lévő területekre a Látogatási Szabályzat előírásai érvényesek, melyek elolvashatóak és letölthetőek a <https://www.hnp.hu/78-1188.php> címről.
- A Szálkahalmi tanösvény nemzeti parki belépőkártya megváltása mellett látogatható, mely megvásárolható a HNP Látogatóközpontjában (Hortobágy). A belépőkártya rendszerről bővebb információ (egyéb látogatható területek, árak, belépőkártyát árusító helyszínek, stb.) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság honlapjának alábbi oldalán található: <http://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/turizmus/oldal/nemzeti-parki-belepokartya>
- A tanösvény gyalogosan vagy kerékpárral látogatható.
- A tanösvény bejárható önállóan, vagy szakvezetés igényelhető a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságtól (Oktatási és Turisztikai Osztály, tel.: 06 52/589-000 vagy 06 52/589-321, e-mail: info@hnp.hu).

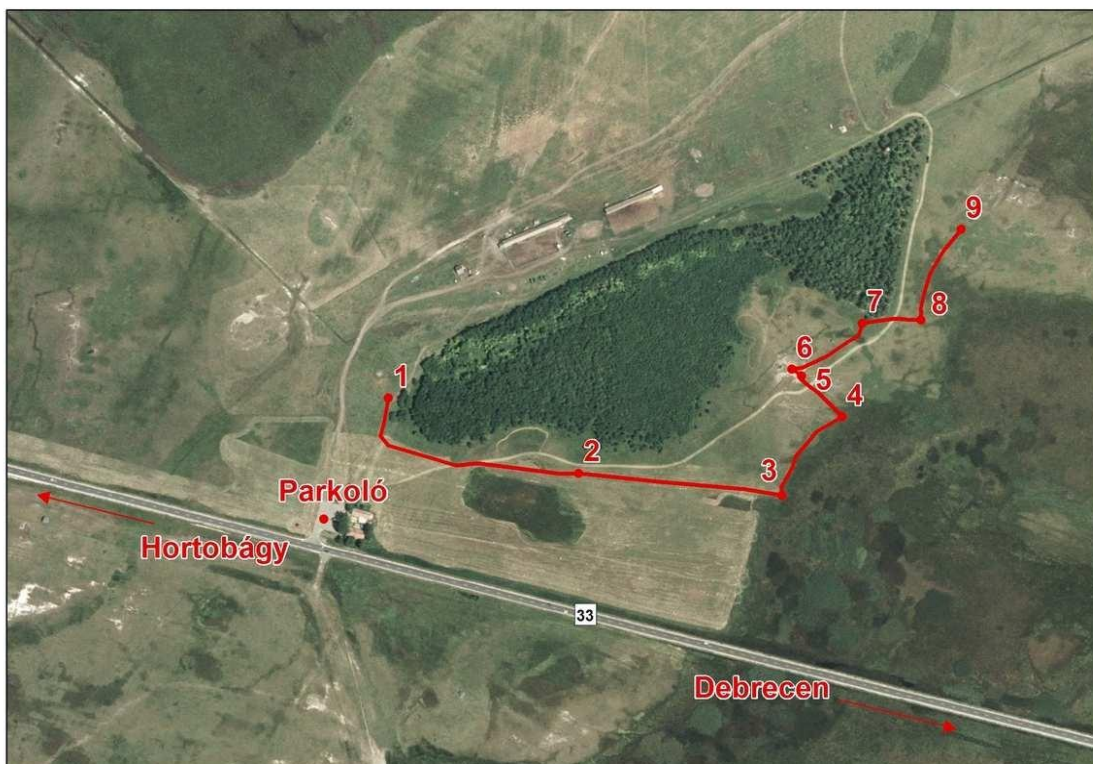
- Az önálló bejáráshoz szükséges az alábbiakban közölt információk (a tanösvény vezetőfüzetének) letöltése vagy kinyomtatása és a tanösvényen oszloppal jelölt állomásainak megtalálása. Az útvonalon való tájékozódást az állomások, az e-bookban található térképek és a GPS koordináták segítik.
- A túrázáshoz időjárásnak megfelelő ruházat szükséges. Tavasszal előfordulhatnak tocsogók, vizes szakaszok az útvonalon, ezért fontos a megfelelő lábbeli megválasztása. Mivel nyáron akár plusz 40°C-ra is felmelegedhet a levegő, ezért mindig szükséges elegendő folyadékról is gondoskodni.
- A tanösvény területén WC nem található.
- A puszta csendjét őrizzük meg, ne zajongjunk, járjunk minél csendesebben, semmit ne gyűjtsünk és semmit ne vigyünk el a területről! Minden szemetet vigyünk haza!

A tanösvény bejárása:

A halom lábától indul a tanösvény az 1. állomással jelezve, majd az erdő déli (jobb), a 33-as főúthoz közelebbi oldalán halad végig, az erdő sarkánál lévő madármegfigyelő toronyig.

Úthossz: kb. 2 km. Nincsenek rajta nehéz szakaszok, bármely kiránduló teljesíteni tudja.

Időtartam: szakvezetéssel kb. 2 óra

Állomások:

1. Kurgánok a Hortobágyon – N47,57625 E21,24427
2. Füves szikes puszták – N47,57548 E21,24688
3. Mocsarak – N47,57522 E21,24970
4. Mocsárrétek – N47,57595 E21,25057
5. Ürmös szikes puszták – N47,57635 E21,25002
6. Vakszik és szikfok – N47,57642 E21,24988
7. Szárnyékerdők állatvilága – N47,57683 E21,25088
8. Szikesek állatvilága – N47,57685 E21,25170
9. Löszhátak, löszlegelők – N47,57769 E21,25230

1. Kurgánok a Hortobágyon – N47.57625 E21,24427

A **kurgánok**, más néven halmok vagy sírdombok (tévesen kunhalmok) emberkéz alkotta dombok, melyekben rézkori, kora bronzkori, szarmata, germán, Árpád-kori és kun sírokat tártak fel, legtöbbjüket már rég kirabolták. Eredetileg feltehetően kultikus szerepük is jelentősebb volt, de a tájból kimagasló voltuk miatt őrhelyekként is használták őket. A Hortobágyon kb. 200 ilyen halmot tartanak nyilván. A kurgánokat a pusztai **nomád** népek egykori lakóterületein találjuk nagy számban, elsősorban a Kelet-európai síkságon (ilyenek pl. a híres szkíta kurgánok).

Az itt található, 98 méter tengerszint feletti magasságú Szálka-halom határjelző volt Debrecen és Balmazújváros között. Nevét onnan kapta, hogy a határdomb „szálka” volt az újvárosiak szemében. Déli tövében Debrecen 1731-ben csapszéket nyitott, ahová néhány hónap múlva az újvárosiak is építettek egy vályogfalú csárdát. Nemsokára mindkettő tönkrement és megszűnt.

A kurgánok természetvédelmi szempontból is igen fontos élőhelyek, hiszen azok anyagát a környező, magasabb fekvésű, ármentes felszínekről gyeptéglák formájában hordták össze,

melynek talaja a löszön kialakult csernozjomokhoz hasonló típusú, így megfelelő feltételeket nyújt az Alföld egyetlen **klímazonális** gyeptársulásának, a löszpuszta-gyepnek (*Salvio-Festucetum rupicolae*). E növénytársulást ugyanis a kiváló mezőgazdasági termőterületként szolgáló löszös területekről kiszántották, így a művelésből kimaradt mezsgyék, határárkok, halmok lettek a lösznövények mentsvái.

A halmot nagy területen beborító taréjos búzafű a löszfalnövényzet (*Agropyro-Kochietum*) karakterfaja, mely a dél-szibériai-belső-ázsiai hidegsztyepek jellemző növényfaja. Nálunk, mint a késő glaciális-korai posztglaciális klimatikus sztyepek maradványnövénye, fontos vegetációtörténeti emlék. A kunkorgó árvalányhajt a pásztorok sok helyről kiirtották, mivel hegyes végű termései dárdaként fúródnak a jószág bőrébe. A halmon tömegesen élő pemetefű a nitrogénfelhalmozódás okozta elgyomosodást jelzi. A halmokon előfordul még a magyar szegfű, ligeti zsálya, osztrák zsálya.

A macskahere a Hortobágy egyik értékes, védett lösznövénye. A kurgánok a természetvédelmi törvény értelmében mind védettek.

2. Fűves szikes puszták – N47,57548 E21,24688

A löszgyepek - különösen a legeltetettek- gyakran szinte észrevétlenül mennek át a jobbminőségű szikes gyepekbe. Köztük tereplépcső (**padka**) általában nincs. A változást inkább a talaj A-szintje humusztartalmának csökkenése jelzi. A jobb minőségű gyepekre a cickafarkos-fűves szikes puszták (*Achilleo-Festucetum pseudovinae*) a jellemző, ami társulástanilag a szikespuszták közé tartozik. Ez általában a mélyedések közötti szikhátak magasabb, tavasszal legfeljebb egészen sekély vízzel borított részeit foglalja el. A felszíni erózió hatása tehát alig jelentkezik. Talaja általában réti **szolonyec**, illetve sztyeppesedő réti szolonyec. A fűves szikespuszta növényzetének fajgazdagsága megközelíti a löszgyepeket, hiszen majd minden löszgyepra jellemző faj megvan benne. Mellettük azonban már megjelennek a szikespusztai gyepek jellemző fajai is: **villás boglárka**, mezei fátyolvirág, sziki madárhúr, sziki pozdor, réti peremizs, pusztai cickafark.

3. Mocsarak – N47,57522 E21,24970

Az egykori folyómedrek és holtágaik feltöltődésével jöttek létre a jelenlegi hortobágyi mocsarak. Nyíltvízű részeiken jellemzőek a fehér tündérrózsával, tündérfátyollal és kolokánnal vegyes úszó- és rögzült hínár-mezők. A part felé haladva nádasokat-gyékényeseket találunk, majd a szikes mocsarak két típusát, a szikinádast (*Bolboschoeno-Phragmitetum*) és szikikákást (*Bolboschoenetum maritimi*) figyelhetünk meg. Ebben a

zónában a tavi káka, sziki káka, zsióka, keskenylevelű gyékény, nád, virágkáka a leggyakoribb fajok. A szikes mocsár fontos szerepe, hogy mint helyi erózióbázis, „ülepítő medencéje” annak a finomszemcséjű iszapnak, amely a szikes felszín **erodálódása** révén behordódik. Ezért a mocsarakban mindenütt vannak erősen feliszapolt részek, ahol a mocsári csetkaka válik uralkodóvá, néha tiszta állományokban is. A szikes mocsár feltöltődésének következő fontos stádiuma a zsombékok kialakulása. Ezeket gyakran posványsás, gomolyos szittyó alkotja. Szintén zsombékos jellegű a harmatkásás szikirét (*Agrosti-Glycerietum poiformis*). Ez üde, viszonylag jobb minőségű talajon alakul ki. Itt jellemző a harmatkása, hernyópázsit, fehér tippán, ecsetpázsit, keskenylevelű lósóska, a mocsári boglárkafélék és mentafajok.

4. Mocsárrétek – N47,57595 E21,25057

A szikes mocsarakat sziki rétek fogják körül, amelyeket a magasabb talajszinten sziki gyepek öveznek. Jobb minőségű talajon a növényzet az ún. ecsetpázsitos szikirét (*Agrosti-Alopecuretum pratensis*). Ez a társulás ugyancsak az időszakosan nedves szikesek közé tartozik. Talaja szolonyeceseedett réti talaj. Ebben számos, növényföldrajzilag is érdekes helyi karakterfaj is akad, így a magyar kányafű és a mocsári aszat. Kiváló kaszáló. Az ecsetpázsitos szikirétet a gyengébb minőségű helyeken a hernyópázsitos szikirét váltja fel. Talaja erőteljesebben szolonyeceseedett réti talaj. A hernyópázsitos gyepek gyakran alkot keskeny szegélyszávot a sziki rét és a sziki gyepek között, ilyenkor különösen gyakori ebben a sávban a sóvirág és a sziki őszirózsa.

Száraz szikesek növénytársulásai

A 4. számú táblától haladva, egy képzeletbeli tengely mentén megtalálhatjuk a Hortobágyra oly jellemző sziki növénytársulásokat. A legmagasabb térszínen találjuk a löszgyep maradványokat-löszlegelőket, míg a legalacsonyabban a mocsárrétek-mocsarak vegetációja helyezkedik el. A szintkülönbség mindösszesen 30-50 cm-nyi, de ez óriási jelentőséggel bír. Teljesen eltérő mikroklimatikus viszonyokat, talajkémiai paramétereket találunk, mely meghatározza a növénytársulást és az állatfajok összetételét.

5. Ürmös szikes puszták – N47,57635 E21,25002

A réti szolonyec talajokon kialakuló gyepek legjellemzőbbike az ürmös szikespuszta (*Achilleo-Festucetum pseudovinae*). Társulástanilag a szikespuszták közé tartozik. A jobb minőségű állományok gyepporítottasága szinte teljes, ám ez a felszíni erózió hatásaként csökken, a gyepek felszakadoznak. Bizonyos esetekben kialakul a kérges réti szolonyec úgy, hogy a sekély, erősen kilúgozott és erodált A-szint maradványait csupán a felszínből törpe, zsombékszerűen kiemelkedő csenkesz-fűcsomók őrzik (marokkal rakott szik). A társulás legfontosabb fajai a sziki üröm, sziki pozdor, sziki útifű, mezei fátyolvirág, réti peremizs, ködvirág, villás boglárka, vékonyka útifű, kamilla, egérfarkfű, szikárka, sóvirág.

Szikér-szikfoknövényzet

A mélyebb fekvésű, nedvesebb szikfenekeken, a szikfok feliszapolt mélyedéseiben, vagyis ahol a talaj felső, humuszban gazdag felső (A) szintje szinte teljesen leerodálódott, a szikér-szikfoknövényzet, a kígyófarkfű-vékonyka útifű társulás (*Pholiuro-Plantaginetum*) jelenik meg. Társulástanilag a sziki növényzeten belül (*Festuco-Puccinellietea*) az időszakosan nedves szikesek (*Puccinellietalia*) közé tartozik. A társulás növényfajai még a tavaszi sekélyvízborítás idején fejlődésnek indulnak, a legkorábbi füvek-sások és boglárkafélék (pl. keskenylevelű sás, mocsári csetkák, sziki boglárka) virágzanak, majd a víz visszahúzódása után a rövid élettartamú, efemer növények (vékonyka útifű, egérfarkfű, **kamilla**) jelentkeznek. Az iszapos talajfelszín erőteljesebb kiszáradása, repedezése idején szaporodik el tömegesen a madárkeserűfű és a kígyófarkfű.

6. Vakszik és szikfok – N47,57642 E21,24988

A szikpadka pereme alatt, a frissen erodálódott keskeny sávban történik meg az amorf kovasav felhalmozódása (1-2 cm vastag, fehéres, poros szerkezetű réteg). Ha a kovasav nagyobb sávszerű területeket borít, akkor ezt hívjuk vaksziknek. Rajta csupán néhány **pionír** jellegű egyéves növény telepedhet meg, a **bárányparéj**, budavirág, kamilla, melyek a bárányparéjos vakszik nevű társulást alkotják (*Camphorosmaetum annuae*). Társulástanilag a sziki növényzeten (*Festuco-Puccinellietalia*) belül az időszakosan nedves szikesek közé tartozik. Talaja a szoloncsákos réti szolonyec, amelynek felső, humuszos rétege hiányzik. A padka peremétől általában a felszín enyhén lejt a mélyebb, nedvesebb térszínnek („szikfenék”) irányába. Ennek felső, még gyakran gyeppel borított részét sziklankának nevezik.

A már valamivel nedvesebb, kérges szolonyec-területekre a mézpázsitos szikfokvegetáció jellemző (*Puccinellietum limosae*). Társulástanilag egy csoportba tartozik a bárányparéjos vakszikkal. Talaja enyhén szoloncsákos réti szolonyec. A szikfok vízgazdálkodása igen szélsőséges: nyár elejéig rendszeresen sekély víz borítja, amely gyorsan átmelegszik és benne rövid idő alatt kéalgák óriási tömege fejlődik ki. A vízborítás azonban nyár végére mindenképpen véget ér, a kéalgák tömegesen pusztulnak el, s feketére „égett” maradványaik durva, érdes bevonatként borítják a szikes laposok felszínét. A tavasszal még képlékeny-ragacsos, agyagos-iszapos talaj hirtelen sok vizet veszít, s kiszáradásakor hatalmas repedések keletkeznek rajta.

7. Szárnyékerdők állatvilága – N47,57683 E21,25088

A Szálkahalmi-erdő akácfákból álló szárnyékerdő. A szárnyékerdőket azért telepítették, hogy a jószágnak az időjárás viszontagságai ellen menedéket nyújtsanak. A szárnyékerdők telepítésével és megerősödésével, az eredendően fátlan Hortobágyon egy újabb élőhelytípus jelent meg, amely több újabb madárfajnak adott otthont. Az erdőt kb. az 1950-es években létesítették. A halom mellett elterülő erdőrészt az 1980-as években letermelték, helyén egy éves sarjerdő található. Az északi részében öregebb az állomány, mely között sok kiszáradó félben lévő fát láthatunk.

Természetvédelmi jelentősége abban rejlik, hogy Magyarország legnépesebb vetési varjú kolóniájának ad otthont. A **vetési varjú** 2001. óta védett faj hazánkban. A Szálkahalmi-erdőben kb. 1600 pár fészkel. A faj védelmét az indokolta, hogy mai állománya mintegy 10%-a a fél évszázaddal előttinek. Ugyanakkor a Kárpát-medencében élő állományuk nem vonul, így a télen nagy számban hozzánk érkező északkelet-európai állománnyal nem dúsulnak. Emellett a varjú telepekbe szívesen költöznek be olyan ragadozómadár fajok, amelyek nem építenek fészket, így a nagy számban rendelkezésre álló megüresedett varjúfészkeket foglalják el. Ilyen jellegzetes faj az erdőben a kék és vörös vércse, valamint az erdei fülesbagoly.

A **kék vércse** fokozottan védett madarunk, a kelet-európai – dél-szibériai erdőssztyepp övezet egyik legfontosabb karakterfaja, tőlünk nyugatabbra nem költ. Elsősorban rovarokkal, főként sáskákkal, szitakötőkkel, alkalmanként ásóbékával táplálkozik. Az utóbbi évtizedekben állománya jelentősen visszaesett, hazai állománya 700-800 pár. Fészket nem épít. Szüksége

van tehát más madarak által megépített fészkekre, melyet leggyakrabban a vetési varjú és szarka esetében talál meg. Az erdőben kihelyezett odúk is a megtelepedésüket kívánják elősegíteni. A vércsék előszeretettel foglalják el ezeket a mesterséges költőhelyeket. Eredendően telepes madár, de szükség esetén magányosan is költ, viszont ilyenkor nem tud olyan hatékonyan védekezni a ragadozók (pl. héja) ellen, és átlagban egy fiókával kevesebbet nevel. Fontos a vetési varjú-telepek megőrzése, hogy a kék

vércsék ne kényszerüljenek a magányosan költő szarka fészkében költeni. Az utóbbi években változó számban, 3-12 pár költ az erdőben.

Szintén jellegzetes fészkelő madara az erdőnek a vörös vércse, mely a kék vércsétől nagyobb, nyúlankabb termetű. Táplálékában gyakrabban találhatunk a rovarok mellett, apró termetű

rágcsálókat, elsősorban mezei pockokat. A vörös vércsék egész Európa területén elterjedtek, de állományuk szintén jelentősen lecsökkent az utóbbi időszakban. Mind telepes, mind magányos fészkelése is jellemző. Ma már fokozott védeettséget élveznek. A célirányos odú kihelyezésekkel sikerült a hortobágyi állományát stabilizálni. Így a szálfahalmi-erdőben jelenleg 3-5 pár fészkel rendszeresen.

Az **erdei fülesbagoly** szintén védett madár, de a kék vércsével ellentétben nem telepes. Kerüli a népes varjúkolóniát, annak mindig a peremén fészkel elhagyott fészkekben vagy odúban. A varjútelepeken kívül gyakran találjuk szarka dolmányos varjú fészkeiben költeni. Főként pockokkal, egerekkel táplálkozik, így rengeteg hasznat hajt a mezőgazdaságnak. Az erdőben 1-2 pár költ rendszeresen. Telente csapatokba verődve települések sűrűbb fáiin tölti a nappalokat.

Az erdőben rendszeresen költ a legnagyobb termetű hazai galambfélének az örvös galamb és a védett kis őrgébics.

8. Szikesek állatvilága – N47,57685 E21,25170

A sziki gyepek talán legjellemzőbb élőlényei az egyenesszárnyúak (szöcske- és sáskafélék). A zártabb gypű társulásokban az ún. növényzetlakó (fitokol) életformatípusú fajok dominálnak, a kopár sziken azonban az ún. geofil fajok a jellemzőbbek, amelyek – változó testhőmérsékletű állatok lévén – az aktivitásukhoz szükséges hőenergiát a felforrósodott, kopár talajfelszínről, direkt hővezetés révén veszik át (pl. tengerzöld sáska, változó sáska). A jobb állapotú mézspázsitgyepekben igen nagy tömegű sáska él: pl. pannon sáska, rövidnyakú sáska.

A sáskák igen fontos szerepet töltenek be a sziki gyepek anyagkörforgalmában. Ugyanis a sáskák a bélcsatornájukban élő, a cellulóz lebontásához nélkülözhetetlen cellulózbontó baktériumok tömegeit juttatják ürülékükkel a talajba, amelyek jelenléte a talajban tovább folytatódó szervesanyag lebomlás szempontjából nélkülözhetetlen.

A szárazabb ecsetpázsitos gyepekben gyakran találkozhatunk imádkozó sáskával.

A sziki gyepek jellemző lakója a lesből ragadozó életmódú, függőleges járatokat készítő szongáriai cselőpók.

A szikes laposok, mocsarak partján jellegzetes fészkelő partimadár-együttest alkot a bíbic, a nagy goda és a piros lábú cankó. A bíbic a laposok partját szegélyező cickafarkos szikes pusztarészekben költ, de táplálkozni a tocsogós területekre jár. A Hortobágy leggyakoribb fészkelő partimadár-faja. A goda és a **piros lábú cankó** ritkábbak, és a sziki rétek és a száraz szikesek közötti területrészeket és

a zsombékos részesítik előnyben fészkelőhely választáskor. Költési idejük március-április-májusra esik. Vonuláskor tavasszal godából esetenként több tízezres csapatokat láthatunk elsősorban lecsapolt tavakon, míg bóbicból a néhány ezres csapatok, piros lábú cankóból pedig a néhány százask a legnagyobbak. Táplálékuk főként rovarokból, lárvákból, férgek, alacsonyabb rendű rákokból, csigákból áll.

A szikes gyepeken és mocsárrétek szegélyzónájában gyakran láthatunk fehér gólyákat táplálkozni.

A mocsárrétek dús vegációjában, ott ahol a zsombékosodás jellemző, gyakori fészkelő madár az élénk színű sárga billegető. A mocsarakból gyakran hallható a nádi sármányok és foltos nádiposzták egyszerű éneke.

9. Löszhátak, löszlegelők – N47,57769 E21,25230

Az erdő mentén, foltszerűen találjuk meg. Az eredetileg is ármentes, magasabb fekvésű löszhátaknak is csak kisebb foltjai maradtak meg, főként a feltöltődött egykori folyóholtág medrével párhuzamosan. Talajuk réti csernozjom, amely szikesedést okozó sókat csak a mélyebb talajrétegekben tartalmaz. A löszhát-maradványszigeteknek növényzete csupán töredékesen maradt fenn, hiszen legnagyobb részüket igen hamar művelésre fogták, s a Hortobágy-vidék középkori települései is zömmel ezeken az ármentes szigeteken voltak. A fel nem szántott löszhátak növényzete is nagyjából **degradálódott**, s ezeken ma fajgazdag löszpusztarétek (*Salvio- Festucetum rupicolae*) helyett ún. löszlegelőket (*Cynodonti-Poëtum angustifoliae*) találunk.

A legszebbek és leggazdagabbak a zsályás löszpusztarétek. Társulástanilag a száraz pusztagyepék (*Festuco-Brometea*) közül a szárazgyepék (*Festucetalia valesiaca*) közé tartozik. Legfontosabb fajtái a ligeti és osztrák zsálya, **kolonc legyezőfű**, magyar szegfű, apró borkóró, farkas kutyatej, német peremizs. Érzékenyebb, kisebb foltokon előforduló fajták a macskahere, osztrák csüdfű. A legelést jól tűrő fajták az osztrák tisztesfű, ördögszekér, tövises iglice.

Kislexikon (a szöveg sárgával kiemelt szavainak magyarázata):

vegetáció: - sok növényfaj összességének együttese, a földfelszínt beborító, a táj képét meghatározó növénytakaró.

nomád nép: - le nem települt, legeltetési állattartást folytató életmódú nép. Jellemzője az évszakok által meghatározott vándorlás a nyári és a téli legelők között.

klíamazonális gyeptársulás: Olyan társulás, amely a környezeti tényezők adott éghajlati övre jellemző értékeihez alkalmazkodott. Ezek a társulások általában az adott területre és tengerszint feletti magasságra jellemző zárótársulások, gyakran a lehető legnagyobb biológiai produkciójú társulás az adott területen. A Hortobágyon a különböző gyeptársulásokat tekintjük annak.

padka: (szikpadka) A vaksziket vagy a szikfokot a humuszos, összefüggő növénytakaróval borított szikes pusztai gyepeket általában egy 5-30 cm magas, lejtős mikrodomborzati forma köti össze. A szikpadkák az eredeti talajfelszín eróziója folytán jönnek létre. Évente 0,5-1 cm-t „vándorolnak”. A szikpadka alja és teteje között jelentős mikroklimatikus különbséget tapasztalhatunk.

erodálódás/erózió: - a talaj felszínén jelentkező víz talajpusztító hatása. A szikesek esetében például egy talajfelszíni sérülés (kerék-, ill. állatnyom) lehet erózióbázis, ahol a leszivárgó csapadékvíz a talaj felső szemcséit a mélyebbre sodorja, amely leülepedhet a környék legmélyebb pontján, pl. mocsárrét, vagy kiszáradva a szél elfújja.

szolonyec talaj: E talajokban a nátriumsók a talaj oldatában, kristályos sók alakjában, vagy a kolloidok felületén ionos formában történő nagyobb mértékű jelenléte, valamint a sok esetben ehhez párosuló nagy agyagtartalom miatt a talaj fizikai, kolloidikai tulajdonsága igen kedvezőtlen. E talajok jellemzője a tömődöttség, a levegőtlenség, a nagymértékű duzzadás, a képlékenységi és az eliszapolódásra való hajlam, a rossz vízbefogadás, illetve a nehéz művelhetőség.

pionír (növény): - természetes okok miatt kialakult kopár talajfelszín benépesítő növényeket nevezzük pionírnak. A talajfelszín takarásuk csekély és általában egyéves növények alkotják. Magjuk korán beérik. Jól alkalmazkodnak a szélsőséges meleg, száraz körülményekhez. A szó eredeti jelentése: úttörő.

degradálódott: - egy adott terület természetes vegetációjának leromlása, negatív irányban történő változása. Pl. a löszgyepek esetében lehetséges okok, a talajfelszín bolygatása, pl. szántás, boronálás, trágyázás, legeltetés. A negatív hatások megszűnése után a vegetáció csak részben regenerálódik. Egyes fajok eltűnnek, míg mások elszaporodnak. Pl. löszlegelők esetében a nitrogénkedvelő növények részaránya nő (pl. tövises iglice a legelő állatok trágyája miatt), ugyanakkor a taposást, rágást nem tűrő fajok eltűnnek ezekről a gyepekről.

Reméljük, hasznosan töltötték idejüket és kellemesen érezték magukat tanösvényünkön!

A Hortobágyi Nemzeti Park munkatársai

Információ:

Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpont és Kézművesudvar

4071 Hortobágy, Petőfi tér 9.

Telefon: 06 52/589-000 vagy 06 52/589-321

e-mail: info@hnp.hu

Szöveg: Szilágyi Attila, Pusztai Dorottya

Fotók: Szilágyi Attila